

HÍREK

MOLNÁR KATALIN

Beszámoló a XXI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszusról

A Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ Bölcsészettudományi Kara (SEK BTK), a Nyugat-magyarországi Egyetem Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központja (PSZKK) és a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete (MANYE) 2011. augusztus 29. és 31. közt Szombathelyen rendezte meg a XXI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszust.

A kongresszus három napja mindenki számára nemcsak élvezetes, hanem hasznos is volt. Az előadások, kerekasztal-beszélgetések során az alkalmazott nyelvészeti témák széles körével ismerkedhettünk meg, s az egymással megosztott tudás, szakértelem és tapasztalat erős köteléket alakított és alakít ki a résztvevők közt.

A megnyitó során elhangzott, hogy egy kongresszus feladata rendszeresen az aktuális kutatások bemutatása, a szakmai párbeszéd folyamatosságának biztosítása. Időről időre kialakulnak azonban olyan – a történeti, gazdasági, tudománypolitikai környezetbe ágyazódó – élethelyzetek, amelyekben egy-egy tudományos tanácskozás szerepe túlnő a szokásos rutinon, s a tudományos diskurzus mellett egyéb tekintetben is kiemelt jelentőségre tesz szert a rendezvény; így ez a kongresszus is demonstrálta egy látásmód létét és jelenlétét, továbbá kísérletet tett arra, hogy megértesse az általa képviselték társadalmi hasznosságát, nélkülözhetetlenségét.

A XXI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus egy ilyen helyzetben határozott üzenettel bírt mindazok felé, akik nyitott füllel és nyitott gondolkodással figyeltek a három nap eseményeire, az elhangzó előadásokra és kerekasztal-beszélgetésekre.

A plenáris ülések előadásai, a kerekasztalok és a szekcióülések az alkalmazott nyelvészet témáinak széles körébe adtak betekintést. Bármilyen módon osztottuk is meg egymás közt gondolatainkat, tapasztalatunkat, véleményünket, azt jelentős érdeklődés övezte.

A szekcióüléseket 20 témakör köré csoportosítottuk, ezek a következők voltak a jelentkezők szerint: Számítógépes nyelvfeldolgozás és nyelvtechnológia 2 előadással; Az információkereső rendszerek nyelvi és nyelvészeti kérdései (kritériumok, tendenciák, fejlesztések) 3 előadással; Lexikológia és lexikográfia 5 előadással; Kontrasztív nyelvészet 4 előadással; Alkalmazott szociolingvisztika 4 előadással; Nyelvpolitika, nyelvtervezés, nyelvi jogok 6 előadással; Alkalmazott pszicholingvisztika 6 előadással; Nyelvtörténet és alkalmazott nyelvészet 3 előadással; A szövegtani kutatások alkalmazott nyelvészeti aspektusai 2 előadással; Nyelvföldrajz, névföldrajz, szociolingvisztika 6 előadással; Fordítástudomány 22 előadással; Interkulturalitás, interkulturális kompetencia, interkulturális kommunikáció 16 előadással; Genderkutatás 1 előadással; Szaknyelvi kommunikáció és terminológia 14 előadással; Idegennyelv-oktatás: kulturális és technológiai kérdések 1 előadással; Az internetes korszak nyelvészete 5 előadással; A média nyelvi világa 1 előadással; A magyar mint anyanyelv okta-

tása és használata 3 előadással; Az idegen nyelvek oktatásának aktuális kérdései, kihívásai 11 előadással; Nyelvművelés és stilsztika 5 előadással.

A 130 jelentkezett előadótól a három nap alatt 104 előadást hallottunk, ebből 4 a plenáris ülésen és 100 a 25 szekcióban hangzott el, emellett 4 kerekasztal-beszélgetésen vett részt hétfőn csaknem 100 érdeklődő. Külön kiemelendő, hogy egy-egy kerekasztalra vagy előadásra a PSZKK információs rendszerén keresztül meghívtuk a régió érdeklődő középiskolai és általános iskolai tanárait is, akik közül a három nap alatt csaknem százan vettek részt a kongresszus egy-egy eseményén.

A plenáris előadások mindegyike iránt nagy volt az érdeklődés, a hétfőiek a kongresszus „sláger” témáihoz, a szaknyelvhez és fordítástudományhoz kapcsolódtak; az utóbbiból kettő – ahogy Nyomárkay István professzor fogalmazott – az érem két oldalát mutatta be.

A kerekasztalok sajátos jellemzője, hogy a beszélgetéseket mindig akkor kell lezárni, amikor a legizgalmasabbak. A négy kerekasztal közül az elsőt, a hivatalos nyelvhasználat kérdéseivel foglalkozón a megye középiskoláiból és általános iskoláiból érkezett némettanár kollégák és a BTK érintett oktatói vettek részt, több mint harmincan. A téma a hivatalos nyelv és a szaknyelvek oktatása volt, mely rendkívül aktuálissá vált napjainkban az európai uniós munkavállalás és az ezzel összefüggő nyelvtanítási kihívások miatt.

A második kerekasztal a kisebbségi nyelvek és nyelvi kisebbségek kérdéseit tárgyalta Pusztay János vezetésével. A résztvevők több országon belül több kisebbség helyzetéről beszéltek, így a magyarokról Romániában, Ukrajnában, Szlovákiában, Szlovéniában; a szlovénekről Magyarországon; a horvátokról Ausztriában és Magyarországon; az oroszokról Lettországon és Észtországon; a finnugorokról Oroszországban és Norvégiában. A kerekasztal a következő fő kérdéseket érintette: nyelvi határok, mesterséges politikai határok; revitalizációs kísérletek és nyelvpolitika; revitalizáció vagy standardizáció a norvég és olasz sztenderd (állami) nyelvek példája alapján; valamint kiutak az elhalásból, a sikeres friuli példa szemben a moldvai magyarok statisztikai létszám-csökkenésével. A vitás pontok közt szerepelt a többnyelvűség a családban (vegyes házasságok): pozitív és negatív gyakorlatok, a többségi nyelv(ek) dominanciája a kisebbségi(ke)n; a többnyelvűség az oktatási rendszerekben (nemzetiségi iskolák): oktatáspolitikai gátak, a tankönyvek nem mindig körültekintő elkészítése (nyelvi lektorálás hiánya), a szaknyelvi problémák kiküszöbölése és a terminológia szerepe a kisebbségi / nemzeti nyelvek oktatásbéli túlélésében.

A Medgyes Péter által vezetett kerekasztal az idegen nyelvek oktatásának hatékonyságával foglalkozott a köz- és felsőoktatásban. A kongresszus résztvevőinek és középiskolai tanároknak a részvételével zajló beszélgetés központjában a szélesebb körben még nem ismert minisztériumi – az óvodától a felsőoktatásig az idegennyelv-oktatás reformját célzó – tervezet állt. A résztvevők a tervezetnek csupán néhány fontos pontjáról tudtak eszmét cserélni: a „mikor kezdjenek a gyerekek idegen nyelvet tanulni” kérdésétől a „mely nyelvet tanulni – az egyszerűnek tartottat-e vagy épp azt ne” és a „hány nyelvet tanulni” kérdéseken át a felsőoktatásnak az idegennyelv-oktatásban betöltött szerepe megvitatásáig.

A harmadik kerekasztal a kompetencia-mérés eredményeinek hatását elemezte az iskolákban, ezt Tóth László vezette. A beszélgetés középpontjában a következők álltak: mivel a kompetenciának mint valamilyen funkció teljesítésére való alkalmasságnak a mérése évente történik a 4., 6., 8. osztályban a teljes iskolai létszám körében – alapvető probléma az értékelés lassúsága (egyes esetekben egy év), viszont nagy előnye, hogy követéses vizsgálatot tesz lehetővé, és egyén, osztály, iskola, település, régió vagy akár egyéb szempontok alapján is lehet értékelni, következtetéseket levonni. Probléma az említetten túl, hogy az intézmények a következtetéseket egyelőre nem vonják le, nem hasznosítják, és ha el is jut a tanárokhoz az

eredmény, a tapasztalatokat nem komplex iskolai programba építik be, hanem (lásd szövegértés) egyes területekre utalják a problémát (például magyar nyelv és irodalom), holott az a képzés egészét érinti. Javaslatuk az, hogy a kompetencia-mérés ismeretét feltétlenül be kell építeni a tanárképzésbe.

A szekcióülések témáinak változatosságát mutatja a korábbi felsorolás, a két nap szekcióiból kettőt emelek ki, véletlenszerűen. A kedd reggeli interkulturális témájú szekcióban mind a 4 előadó nemzetközileg is ismert szakemberként (Falkné Bánó Klára, Hidas Judit, Lendvai Endre, Sárdi Csilla) az interkulturális kommunikáció új kihívásainak való megfelelés lehetőségeit mutatta be. Ezek közt szerepeltek a globális következmények, a kommunikáció különféle értelmezései és céljai, az új alkalmazási területek új metodikái: turisztika, imázs e-brosúrák alapján, új tréning-formák: virtuális osztálytermi tréning és új keretek és modellek összevetése az interkulturális kommunikációban. Véleményük szerint a feladatok a jövőben is csak sokasodni fognak az új világrend igényeinek megfelelően, ezért a javaslataik közt szerepel az egyéni kutatások helyett „team-work” és kollaboráció, valamint egy magyar–kínai esettanulmányokat tartalmazó gyűjtemény összeállítása.

A konferencia alkalmazott pszicholingvisztika szekciójából kiemelendők a társalgási emlékezet és a kommunikáció kontextusa kapcsolatát, továbbá az alvást, illetve alvási zavarokat és azoknak a verbális kifejezésre és a nyelvtanulásra tett hatását vizsgáló előadások, ez utóbbinak a témája – természettudományos megközelítéséből adódóan – kuriózum volt a konferencián, ezért különösképpen felkeltette a résztvevők érdeklődését.

Összegzésként a megnyitón elhangzott gondolatokat idéztem, mivel az akkor elmondottakat ez a három nap megerősítette. Ez a gondolat az oktatásnak és ezzel párhuzamosan a tudományos kutatásnak minél erőteljesebb kapcsolódása a gazdasághoz, a munkaerőpiaci igényekhez. A kongresszus előadásai több esetben is meggyőzően bizonyították, hogy az itt elhangzott kutatási eredmények közvetett és közvetlen módon egyaránt hatást gyakorolnak a munka világára.

Ez a kongresszus kiváló alkalmat adott az alkalmazott nyelvészeknek, hogy saját kutatásaikat ismertethessék, emellett mások kutatásainak megismerésével és a vélemények cseréjével további ösztönzést kaptak a kutatások és az ezeken alapuló munka folytatásához.